

Security and Defence Talks – Implementácia európskej legislatívy súvisiacej so skríningom priamych zahraničných investícií (FDI)

11. máj 2021

Slovenský inštitút pre bezpečnostnú politiku (SSPI) v spolupráci s **Friedrich-Ebert-Stiftung** organizuje sériu odborných diskusií pod názvom Security and Defence Talks. Cieľom odborných diskusií je sprostredkovať dialóg medzi odborníkmi na bezpečnostnú politiku z radov štátnej správy, akademickej obce, mimovládnych organizácií a médií a prispieť tak ku kvalitnejším politikám v oblasti obrany a bezpečnosti.

Štvrté podujatie z tejto série bolo venované skríningu priamych zahraničných investícií a implementácii nariadenia o skríningu – „*FDI Screening Regulation*“, ktoré Európska únia prijala v marci 2019. Túto iniciatívu prijali do svojej legislatívy aj mnohé európske krajiny, ale Slovensko medzi nimi zatiaľ nie je, a to napriek tomu, že Európska únia už vyzvala na urýchlenie tohto procesu. Cieľom štvrtej diskusie preto bolo odhaliť problémy, s ktorými sa krajiny v procese implementácie stretli, a nájsť odporúčania pre Slovenskú republiku.

Diskusiu otvoril svojím vystúpením **Urban Überschär**, riaditeľ Friedrich-Ebert-Stiftung v Českej a Slovenskej republike. V diskusii vystúpili **Ota Šimák**, riaditeľ odboru obchodnej politiky a medzinárodných ekonomických organizácií českého ministerstva priemyslu a obchodu, a **Christian Segnitz**, ktorý sa zaoberá kontrolou zahraničného obchodu a zákonmi na Spolkovom ministerstve hospodárstva a energetiky v Nemecku. Diskusiu moderoval **Matej Šimalčík**, riaditeľ Stredoeurópskeho inštitútu ázijských štúdií, a vystúpil v nej aj riaditeľ SSPI **Peter Köles**.

Hlavné závery diskusie a odporúčania pre implementáciu regulácií súvisiacich so skríningom priamych zahraničných investícií:

- **Český zákon o preverovaní FDI** – „*Zákon o preverovaní zahraničných investícií*“ je účinný od 1. mája 2021. Rozhodnutie pristúpiť k tomuto zákonu vyplynulo z návrhu nariadenia Európskej komisie o preverovaní FDI v rámci EÚ. Predtým v Česku neexistovalo veľa existujúcich zákonov na preverovanie možných problematických prichádzajúcich investícií, len niektoré sektorové a neúčinné nariadenia. Najmä v 90. rokoch sa udiali niektoré transakcie, ktoré mali byť preverované týmto mechanizmom. Nemecký model slúžil ako základ pre český model.

- V EÚ je štruktúra ekonomík podobná a high-tech odvetvia sú pod tlakom investorov, preto vzniká potenciálny problém s bezpečnosťou. Tieto lukratívne odvetvia pre investície sa týkajú sektorov, ako je automobilový alebo letecký priemysel, ktoré sú zriedka súkromné a často sú nejakým spôsobom prepojené s verejným sektorom alebo armádou. Ďalšími odvetviami, ktoré čelia vyššiemu nárastu investícií, sú nové technológie, najmä v sektore IT, ktorý si vyžaduje voľný tok dát a digitálny obchod - takéto otvorené prostredie sa musí vysporiadať s bezpečnostnými problémami.
- V Českej republike je prahová hodnota zahraničného vlastníctva v českej firme, potrebná pre spustenie skríningu na úrovni 10 %, pričom sa vzťahuje na investície, ktorými môže dôjsť k prevzatiu významného podielu v spoločnosti (nezahŕňa portfóliové investície) alebo nadobudnutiu prístupu k citlivým informáciám či členstvu v predstavenstve. V takomto prípade je možné preverovať všetky priame zahraničné investície a existuje povinnosť preverovať všetky priame zahraničné investície týkajúce sa vojenskej, IKT alebo kritickej infraštruktúry, ako je napríklad energetika.
- V **Nemecku** sa tento proces začal, keď čínsky zahraničný investor prevzal nemeckú výrobnú spoločnosť KUKA. Teraz by bolo možné uskutočniť postup na preverenie tejto investície, čo vtedy nebolo. Nemecko má mechanizmus preverovania zavedený od roku 2004. Odvtedy sa zákon o skríningu priamych zahraničných investícií neustále vyvíja a zdokonaľuje.
- Prahová hodnota zahraničného vlastníctva alebo podiel hlasovacích práv v spoločnosti, ktorá spúšťa skrínig investícií sa v určitých odvetviach, ako sú IT, vojenstvo, umelá inteligencia, vesmír, médiá alebo kritická infraštruktúra, posunula z 25 % na 10 % a v ostatných odvetviach platí 25 %. Táto prahová hodnota sa vzťahuje na nadobudnutie nemeckej spoločnosti investormi mimo EÚ alebo EZVO.
- Okrem toho sa zmenili **kritériá spustenia preverovania** - predtým sa museli hľadať bezprostredné ohrozenie bezpečnosti. Najnovšie sa to zmenilo len na **potenciálnu hrozbu**, ktorá môže v budúcnosti ohroziť verejnú bezpečnosť, čo v skutočnosti ponecháva viac slobody pri skrínigu.
- Nariadenie EÚ o preverovaní priamych zahraničných investícií vytvorilo priestor pre mechanizmus spolupráce a zriadenie národných kontaktných miest, prostredníctvom ktorých môžu členské štáty informovať Európsku komisiu a ostatné členské štáty o zahraničných investíciách a vymieňať si informácie. Od októbra 2020 bolo zaznamenaných približne 140 prípadov takýchto oznámení. Táto platforma umožňuje zohľadniť obavy iných členských štátov. Umožňuje identifikovať, či za investíciami vo viacerých

členských štátoch, ktoré sa zameriavajú na určité odvetvia, stojí vláda/strategické správanie iného štátu.

- V celej problematike sa stretávame s dvoma protipólmi - ochrana slobody podnikania a otvorenosti obchodu na jednej strane a domácej bezpečnosti na strane druhej. V skutočnosti však jeden druhému nezabraňuje. Podnikateľská komunita víta tento systém kontroly priamych zahraničných investícií, pretože umožňuje, aby vnútorné prostredie zostalo bezpečné. Skríning FDI podľa nemeckých výsledkov neodrádza od investícií, keďže tie stále prichádzajú. Vo veľmi zriedkavých prípadoch je investícia zakázaná (ako napríklad v prípade čínskej spoločnosti, ktorá chcela získať spoločnosť IMST GmbH - poskytovateľa satelitných a 5G služieb pre armádu a federálnu vládu), ale vo väčšine prípadov sa vzniknuté problémy riešia prostredníctvom zmierňujúcich opatrení tak, aby sa investícia mohla uskutočniť pri ochrane bezpečnosti.
- **Prahová hodnota** závisí aj od kritickosti sektora, pri rozhodovaní o jej výške je dôležité nájsť **správnu rovnováhu**. Veľmi nízka prahová hodnota by mohla priniesť preťaženie v rámci postupu preverovania. Všetko spočíva v preverovaní prípadov, v ktorých by investor získal podstatný vplyv, ako sú napríklad dôležité hlasovacie práva.
- Všetky rozhodnutia by mali byť založené na **stanovených prísnych postupoch**, aby sa predišlo riziku korupcie. Aby bol postup účinný, mali by byť do všetkých prípadov zapojené všetky relevantné ministerstvá a agentúry. Môže sa vyskytnúť politický tlak, tomu sa nedá vyhnúť, ale konečné rozhodnutie by malo byť založené na technickej expertíze.
- Zásadný význam má definícia strategických odvetví, čo napomôže vyriešiť bezpečnostné otázky. O financovaní strategických a high-tech odvetví by nemalo rozhodovať to isté ministerstvo ako to, ktoré robí investičný skríning.
- Pred zverejnením zákonov o skríningu bola v oboch krajinách zavedená **komunikačná stratégia** s ostatnými ministerstvami, inštitúciami, ktorá zahŕňala aj rôzne tlačové správy a mediálne výstupy pre verejnosť.
- Je potrebné chrániť obchodné/podnikateľské tajomstvo, ale aj účasť verejnosti môže pomôcť predísť nedostatočnému konaniu zo strany regulačných orgánov. Podľa zákonov o slobode informácií napríklad v Nemecku má každý novinár alebo fyzická osoba právo získať informácie v prípade, že sa týkajú federálnej vlády a preverovania investícií. V niektorých prípadoch nie je možné, aby mali tak podrobné informácie ako bezpečnostná komunita. Tieto osobitné postupy sú založené na dôvere zainteresovaných inštitúcií.

- Priame zahraničné investície nie sú jediné, ktoré môžu potenciálne predstavovať bezpečnostný problém. Ide napríklad aj o **preverovanie verejných súťaží**, ale v tomto prípade doposiaľ nie je silný tlak na ďalšie nástroje v tejto oblasti. Diskutuje sa však o medzinárodnom nástroji verejného obstarávania, ktorý môže sťažovať vstup nespolupracujúcich tretích krajín na trh verejného obstarávania v EÚ. Tiež sa bude diskutovať o regulácii **zahraničných dotácií**, ktoré potenciálne ovplyvňujú investície a verejné obstarávanie. Medzinárodné právo umožňuje vylúčiť uchádzačov z tretích krajín.